

ПРАВО ЗАСУДЖЕНИХ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Назарко Юлія Вячеславівна, аспірантка заочної форми навчання кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ України.

Право на охорону здоров'я – це одне з керівних прав людини, котре забезпечує стан оптимального збереження, розвитку фізіологічних, психологічних функцій організму людини В.М. Пашков справедливо підкреслює: "Актуальність поширення знань щодо правового положення суб'єктів права в охороні здоров'я не вимагає нині спеціального обґрунтування, оскільки створення необхідних умов для їх функціонування є одним із факторів забезпечення права на життя, здоров'я громадян [1, с. 5].

Проголошене в ст. 49 Конституції України право громадян на охорону здоров'я має обмежену реалізацію в суспільних відносинах крізь призму норм Кримінально – виконавчого кодексу України: згідно ст. 63 Конституції України засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом, встановлені вироком суду; засуджені мають спеціальний правовий статус, що поділяється на правові статуси осіб, які відбувають різні види кримінальних покарань [2, с. 20].

Право засуджених на життя та здоров'я та деякі елементи механізму його реалізації визначено в статтях Кримінально-виконавчого кодексу, а правові гарантії – у Законах України «Про попереднє ув'язнення», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», Кримінально-процесуальному кодексі та підзаконних нормативно-правових актах Міністерства юстиції України.

Так в ст. 8 Кримінально-виконавчого кодексу зазначено право засудженого на охорону здоров'я в обсязі, встановленому [Основами законодавства України про охорону здоров'я](#), за винятком обмежень, передбачених законом. Охорона здоров'я забезпечується системою медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних заходів, а також поєднанням безоплатних і платних форм медичної допомоги. Засудженому гарантується право на вільний вибір і допуск лікаря для отримання медичної допомоги, у тому числі за власні кошти. Засуджені, які мають розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманюючих засобів, можуть за їх письмовою згодою пройти курс лікування від зазначених захворювань.

Право на охорону здоров'я засуджених реалізується через безліч інших, конституційно закріплених прав людини. У статті 3 Закону України «Основ законодавства України про охорону здоров'я» зазначається, що охорона здоров'я є системою заходів, спрямованих на забезпечення збереження і розвитку фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості життя.

З приводу міжнародного закріплення, то в статті 9 Міжнародного пакту про громадські та політичні права визнано право на особисту недоторканість та закріплений принцип діяльності кожної держави із запобігання тортур та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження із засудженими. Також у Європейській конвенції з прав людини у статті 3 зазначається, що жодна людина не може бути піддана катуванням, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню; у ч. 1 статті 5 йдеться про те, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканість. Жодна людина не може бути позбавлена волі інакше ніж до процедури, встановленої законом.

Отже існує дуже багато закріплених норм як в національному законодавстві, так і на міжнародному рівні, але найголовніше це якісна реалізація, забезпечення та захист права на охорону здоров'я засуджених.

Дуже важливим є відмінності права на охорону здоров'я та право на медичну допомогу засуджених, бо це не є тотожними поняттями:

1. Право на охорону здоров'я засудженим - більш широка юридична категорія, що включає сукупність заходів соціального, економічного, екологічного характеру, спрямованих, у цілому, на недопущення виникнення хвороб у засуджених;

2. Право на охорону життя засудженим - невід'ємне право кожної людини, незалежно від стану її здоров'я, у той час як право на медичну допомогу найчастіше пов'язане з наявністю захворювання або патологічного стану;

3. Забезпечення реалізації права на охорону здоров'я засуджених - завдання багатьох структур апарата влади, у той час як втілення у життя права на медичну допомогу залежить від тих державних і муніципальних органів, що забезпечують сферу охорони здоров'я [3, с.215-219].

З питань саме права на охорону здоров'я, необхідно для реалізації виконати такі дії: 1) забезпечити рівний доступ до високоякісної медичної допомоги; 2) здійснити профілактику, раннє виявлення та ефективне лікування захворювань шляхом забезпечення відповідності медичної інфраструктури потребам територіальних громад; 3) забезпечити гарантований обсяг медичної допомоги, що надається громадянам на безоплатній основі за рахунок бюджетних коштів; 4) забезпечити захист прав пацієнтів; 5) забезпечити доступ до одержання медичної допомоги вразливих верств населення; 6) привести у відповідність із Міжнародною класифікацією функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я критерії встановлення інвалідності та отримання реабілітаційних засобів і послуг людьми з інвалідністю; 7) створити рівний доступ до високоякісної медико-соціальної допомоги наркозалежним особам, людям, які живуть з ВІЛ, особам, хворим на туберкульоз та інші соціально небезпечні захворювання; упровадження заходів із попередження поширення психічних та інтелектуальних розладів, забезпечити надання відповідної допомоги [4, с.36].

Отже, дійсно існують норми на національному та міжнародному рівнях, які гарантують права засудженого на охорону здоров'я, але у контексті забезпечення права засуджених на здоров'я негативні тенденції не тільки мають місце, але й суттєво впливають на стан управління явищами і процесами в галузі виконання кримінальних покарань. Для повної реалізації свого права саме на охорону здоров'я, а не на медичну допомогу потрібно провести реформування у даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Пашков В. М. Господарсько – правовий статус закладів охорони здоров'я / В. М. Пашков. – К.: МОРІОН, 2008. – 148 с.
2. Кримінально – виконавче право України: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. проф. А. Х. Степанюка. – Х.: Право, 2005. – 256 с.
3. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. - 507 с.
4. Рябих Н.В. Основні напрями удосконалення правового механізму забезпечення прав засуджених на охорону життя та здоров'я в Україні / Н.В.Рябих // Юридичний науковий електронний журнал. – Запоріжжя, 2016. – №4. – С.180-182.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України №2801-ХІІ від 19.11.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

6. Кримінально-виконавчий кодекс від 28.12 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Європейська конвенція з прав людини від 10 грудня 1948 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.coe.int>
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 1973 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.